

§ 15 Kontroloři

Kontroloři provádějí kontrolní činnost. Pokud tento zákon nestanoví jinak, vztahují se na kontroly ustanovení zákoníku práce.

K § 15

Toto ustanovení upravuje postavení kontrolorů, jimiž jsou zaměstnanci NKÚ, kteří vykonávají kontrolní činnost na základě písemného pověření prezidenta NKÚ nebo jím pověřeného člena NKÚ podle § 19 odst. 2 zák. o NKÚ. Na rozdíl od prezidenta NKÚ, viceprezidenta NKÚ a členů NKÚ nejsou kontroloři veřejnými funkcionáři [srov. § 2 odst. 1 písm. k) zák. č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů]. Kontroloři NKÚ nejsou ani státními zaměstnanci ve smyslu čl. 79 odst. 2 Ústavy, neboť NKÚ není správním úřadem, a proto se na kontroly (ani na ostatní zaměstnance NKÚ) nevztahuje ani zák. o státní službě [srov. § 1 odst. 1 písm. a), § 3 a § 33 odst. 2 písm. c) zák. o státní službě].

Na kontroly se, nestanoví-li zák. o NKÚ jinak, vztahují ustanovení zákoníku práce. „Práva“ ve smyslu veřejnoprávních oprávnění, které NKÚ vykonává prostřednictvím svých zaměstnanců-kontrolorů, a jejich povinnosti stanoví kontrolorům § 19 až 31 zák. o NKÚ v kontrolním řádu NKÚ (k tomu v podrobnostech komentář k § 20 až 29 zák. o NKÚ).

Kontrolor NKÚ je zaměstnancem, jehož zaměstnavatelem je stát – ČR. Za stát v pracovněprávních vztazích jedná a práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů vykonává organizační složka státu, kterou je v tomto případě NKÚ (srov. § 9 zákoníku práce).

Ve vztahu ke kontrolorům zák. o NKÚ neobsahuje speciální právní úpravu kvalifikačních požadavků, a proto se aplikuje **obecná úprava zákoníku práce**. Kvalifikační předpoklady pro výkon práce kontrolora NKÚ se řídí druhem vykonávané práce. Nejvyšší kontrolní úřad požaduje u kontrolorů ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu, případně ukončené vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu. Platové poměry kontrolorů, jimž zaměstnavatel (ČR – NKÚ) poskytuje plat podle § 109 odst. 3 písm. a) zákoníku práce, se řídí zákoníkem práce a podzákonnými právními předpisy, konkrétně nařízením vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, které bylo vydáno na základě § 123 odst. 6 písm. c) až g), § 128 odst. 2 a § 129 odst. 2 zákoníku práce. Plat není možné určit jiným způsobem, v jiném složení a jiné výši, než stanoví zákoník práce a právní předpisy vydané k jeho provedení, nestanoví-li zvláštní zákon jinak (srov. § 109 odst. 1, 3, 4 a 5 zákoníku práce). Zvláštní zákon, kterým je ve vztahu ke kontrolorům a ostatním zaměstnancům NKÚ zák. o NKÚ, však platové podmínky zaměstnanců NKÚ neupravuje. Stav, kdy o platových poměrech kontrolorů NKÚ rozhoduje vláda svým nařízením, nenaplnuje požadavek na finanční nezávislost NKÚ na orgánech moci výkonné. S ohledem na vysoké požadavky, kladené na výkon kontrolní činnosti a na kontroly samotné, se odměňování kontrolorů v obecném režimu nařízení vlády

č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, nejvýš jako adekvátní.

Vedle povinností stanovených zák. o NKÚ mají kontroloři (stejně jako další zaměstnanci NKÚ zajišťující například administrativní a provozní činnosti NKÚ), podle § 303 odst. 1 písm. b) bodu 15 zákoníku práce zvýšené povinnosti uvedené v § 303 odst. 2 zákoníku práce. Jde o povinnost jednat a rozhodovat nestranně a zdržet se při výkonu práce všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost rozhodování, zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli při výkonu zaměstnání a které v zájmu zaměstnavatele nelze sdělovat jiným osobám; to neplatí, pokud byli této povinnosti zproštěni statutárním orgánem nebo jím pověřeným vedoucím zaměstnancem, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, v souvislosti s výkonem zaměstnání nepřijímat dary nebo jiné výhody, s výjimkou darů nebo výhod poskytovaných zaměstnavatelem, u něhož jsou zaměstnání, nebo na základě právních předpisů, a zdržet se jednání, které by mohlo vést ke střetu veřejného a osobního zájmu, zejména nezneužívat informací nabytých v souvislosti s výkonem zaměstnání ve prospěch vlastní nebo někoho jiného. Uvedení zaměstnanci nesmějí být členy řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost; to neplatí, pokud do takového orgánu byli vysláni zaměstnavatelem, u něhož jsou zaměstnání, a v souvislosti s tímto členstvím nepobírají odměnu od příslušné právnické osoby provozující podnikatelskou činnost. Podnikateli mohou jen s předchozím písemným souhlasem zaměstnavatele, u něhož jsou zaměstnání; toto omezení se nevztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou a na správu vlastního majetku.

Práva a povinnosti kontrolorů podrobněji upravuje pracovní řád NKÚ a další vnitřní předpisy NKÚ, jakož i Etický kodex NKÚ, který vychází z Etického kodexu INTOSAI.

Pokud jde o **trestní odpovědnost kontrolora a ochranu kontrolora** jakožto úřední osoby ve smyslu trestněprávních předpisů, z § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku vyplývá, že úřední osobou je i „odpovědný úředník jiného orgánu veřejné moci“, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. Kontrolor je tedy ve smyslu trestněprávních předpisů považován za úřední osobu, vykonává-li kontrolní činnost na základě písemného pověření prezidenta NKÚ nebo jím pověřeného člena NKÚ a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění úkolů, které pro něj z výkonu kontroly vyplývají.

Související ustanovení:

§ 1 – úvodní ustanovení, § 3 – působnost NKÚ, § 4 – kontrolní činnost, § 8 až 10 – prezident NKÚ a viceprezident NKÚ, § 11 – člen NKÚ, § 16 – mezinárodní spolupráce, § 19 – kontrolní řád, § 20 – podjatost, § 21 – oprávnění kontrolujících, § 22 – povinnosti kontrolujících, § 23 – povinnost mlčenlivosti, § 25 – kontrolní protokol, § 26 – seznámení s kontrolním protokolem

Související předpisy:

zák. o vysokých školách, – § 109 odst. 1, 3, 4 a 5, § 123 odst. 6 písm. c) až g), § 128 odst. 2, § 129 odst. 2, § 303 odst. 1 písm. b) bod 15, § 303 odst. 2 zákoníku práce, – § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku, – zák. o státní službě, – nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě

ČÁST ČTVRTÁ ČINNOST ÚŘADU

§ 16 Mezinárodní spolupráce

(1) Úřad spolupracuje s vrcholnými orgány kontroly v zahraničí a může s nimi uzavírat ujednání o kontrolní činnosti. Úřad může vysílat členy Úřadu a kontrolory do mezinárodních nebo nadnárodních kontrolních orgánů.

(2) Úřad může být členem mezinárodních organizací sdružujících kontrolní instituce.

K odst. 1

Nejvyšší kontrolní úřad rozvíjí a udržuje vztahy s nejvyššími kontrolními institucemi v zahraničí na bilaterální a multilaterální úrovni a získává poznatky z kontrolní činnosti nejvyšších kontrolních institucí v zahraničí a v souladu se světovými a evropskými kontrolními standardy zdokonaluje na základě této výměny zkušenosti vlastní metody kontroly. Jednou z forem spolupráce je i provádění paralelních, koordinovaných nebo společných kontrol. Součástí mezinárodní spolupráce je i vysílání členů NKÚ a kontrolorů do mezinárodních nebo nadnárodních kontrolních orgánů. Zástupci NKÚ působí v auditních orgánech mezinárodních (mezivládních) organizací, například v Evropské obranné agentuře (EDA) a Evropské kosmické agentuře (ESA). Pravidelně se účastní jednání Mezinárodní rady auditorů Organizace severoatlantické smlouvy (IBAN); v minulosti byli členy auditního orgánu Evropské organizace pro bezpečnost letecké navigace (EUROCONTROL).

Pokud jde o nadnárodní organizace a orgány, jedná se o EU a v jejím rámci pak o Evropský účetní dvůr (ECA), Kontaktní výbor (shromáždění vedoucích představitelů nejvyšších auditních institucí členských států EU a Evropského účetního dvora) a Evropskou komisi. Nejvyšší kontrolní úřad má postavení pozorovatele ve struktuře, která byla v ČR vytvořena pro předávání informací a spolupráci s Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF), nezávislým subjektem vytvořeným v rámci Evropské komise, jehož posláním je ochrana finančních a ekonomických zájmů EU.

Nejvyšší kontrolní úřad spolupracuje s Evropským účetním dvorem při kontrolách prostředků poskytovaných ze souhrnného rozpočtu EU. Podle čl. 287 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie Evropský účetní dvůr provádí kontroly v členských státech v součinnosti s vnitrostátními orgány kontroly účetnictví, kterým je v podmínkách ČR právě NKÚ; vnitrostátní orgány kontroly účetnictví sdělují Evropskému účetnímu dvoru, zda se na jeho kontrole zamýšlejí podílet. Evropský účetní dvůr a vnitrostátní orgány kontroly účetnictví podle cit. ustanovení s důvěrou spolupracují při uznávání vzájemné nezávislosti.

K odst. 2

Nejvyšší kontrolní úřad je členem INTOSAI. Jde o nezávislou a nepolitickou mezinárodní nevládní organizaci se zvláštním statutem při Hospodářské a sociální radě OSN (ECOSOC), sdružující vrcholné orgány jednotlivých států s působností v oblasti kontroly hospodaření s veřejnými prostředky. Mezinárodní organizace INTOSAI byla založena v roce 1953 na mezinárodním kongresu nejvyšších kontrolních institucí v Havaně s cílem podporovat výměnu zkušeností v oblasti auditu finančních prostředků veřejného sektoru. V současné době ji tvoří 194 plnoprávných členů a pět přidružených členů z řad nejvyšších kontrolních institucí celého světa. Sídlo INTOSAI a jejího generálního sekretariátu je při nejvyšší kontrolní instituci Rakouska – Účetního dvora (*Rechnungshof*) ve Vídni. V rámci aktivit INTOSAI je v současné době NKÚ členem pracovní skupiny pro audit životního prostředí, pracovní skupiny pro boj proti korupci a praní špinavých peněz a výboru pro sdílení znalostí. V minulosti se opakovaně podílel na aktivitách podvýboru pro směrnice finančního auditu.

Jednou ze sedmi regionálních organizací INTOSAI je Evropská organizace nejvyšších auditních institucí (EUROSAI), která v současné době sdružuje 49 nejvyšších kontrolních institucí a Evropský účetní dvůr. Byla ustavena na I. kongresu EUROSAI v roce 1990 v Madridu, kde organizace i její sekretariát trvale sídlí. Je nejmladší regionální organizací INTOSAI. Prezident NKÚ byl mezi lety 1993 a 1996 viceprezidentem EUROSAI a od roku 1996 do doby konání IV. kongresu EUROSAI v roce 1999 zastával funkci jejího prezidenta. Na X. kongresu EUROSAI v květnu 2017 v Istanbulu bylo rozhodnuto o uspořádání XI. kongresu EUROSAI v roce 2020 v České republice. Prezident NKÚ zastává funkci prvního viceprezidenta EUROSAI a v době tří let od konání XI. kongresu bude jejím prezidentem.

Nejvyšší kontrolní úřad je v rámci aktivit EUROSAI v současné době členem pracovní skupiny EUROSAI pro audit životního prostředí, pracovní skupiny pro informační technologie, *Task Force* pro audit a etiku a dále NKÚ předsedá pracovní skupině pro cíl 3 – sdílení znalostí.

Související ustanovení:

§ 1 – úvodní ustanovení, § 2 – postavení NKÚ, § 3 – působnost NKÚ, § 4 – kontrolní činnost, § 8 – prezident NKÚ, § 15 – kontrolori NKÚ

Související předpisy:

Smlouva o fungování Evropské unie

§ 17**Plán kontrolní činnosti**

(1) Plán kontrolní činnosti je věcné a časové vymezení kontrolních akcí v následujícím rozpočtovém roce.

(2) Úřad je oprávněn opatřovat podklady pro zpracování plánu kontrolní činnosti a jeho změn. Ten, koho o to Úřad požádá, je povinen ve lhůtě jím